ANNOTATIE GERICHTE WAPENCONTROLES commissie AZ 17 sep 2020

D'66 had verzocht het onderwerp gerichte wapencontroles af te voeren van de agenda, maar DENK wilde het onderwerp toch bespreken. Vermoedelijk zal het om die reden een korte bespreking zijn.

De kern van de boodschap is vooral dat u een proef wil houden op basis van drie aanwijzingen van maximaal één maand. U wilt eerst de voorwaarden van de proef (welke gebieden wijzen we aan? Hoe evalueren we? Wie nodigen we uit als waarnemer, etc.) in de Driehoek uitwerken. Daarna bespreekt u graag het uitgewerkte plan met de commissie.

ANNOTATIE GERICHTE WAPENCONTROLES

U kunt het volgende aangeven:

- Mede op verzoek van de gemeenteraad is de term 'preventief fouilleren' verlaten. Voortaan spreken we over '**gerichte wapencontroles'**.
- Sinds vorig jaar hebben we een wapenaanpak, waarin het college 15 maatregelen tegen wapenbezit heeft gepresenteerd. De maatregelen (zoals lokale wapenaanpak per stadsdeel, wapeninleveractie en publiekscampagne) zijn in uitvoering.
- Echter: de **(verdere) toename** in het wapenbezit, met name onder jongeren, maakt dat we moeten kijken of **nieuwe maatregelen** nodig zijn. In dit verband is nagedacht over een proportionele inzet van gerichte wapencontroles.
- U wilt een **proef** doen met **drie aanwijzingen** van veiligheidsrisicogebieden en dan evalueren of voortzetting wenselijk is.
- U wilt bij deze drie aanwijzingen het **nieuwe beleid** (steunt deels op oud beleid qua waarborgen) toepassen. Het nieuwe beleid kent **2 uitgangspunten**:
  1) Kleinschalige, informatiegestuurde, proportionele en effectieve inzet van gerichte wapencontroles (anders dan vroeger).
  2) Waarborgen ter voorkoming van etnisch profileren en gebruik voor de opsporing (wapencontrole is een controlebevoegdheid en geen opsporingsbevoegdheid).
- Wat betreft de inzet: we kijken per keer welke vorm van wapencontroles wordt ingezet (reguliere aanwijzing veiligheidsrisicogebied, spoedaanwijzing voor 12 uur bij spoedeisende zaken of OM-fouillering).

- We hebben veel **waarborgen** ingebouwd:
  1) Aanwijzing **alleen** bij **verhoogd** risico op wapenbezit/wapengebruik;
  2) We wijzen **kleine gebieden** aan (moet gerelateerd zijn aan het wapengeweld);
  3) De doen het voor een **korte duur** (één maand). In het vorige Amsterdamse beleid was dit één jaar, dus de aanwijzing is ingekort. Bovendien: in andere steden is het vaak langer (Rotterdam: vaak 6 maanden). We zitten dus echt aan de **onderkant qua aanwijzingsduur;**
  4) Wapencontroles worden **aselectief** uitgevoerd (politie gebruikt aselectieve controlemethodes, zoals fouilleren elke 5 passant of juist iedereen in een horecazaak);
  5) **Gezinnen, kinderen onder de 12 en ouderen 65+ worden niet gefouilleerd**. Dat maakt de inzet van dit instrument proportioneler;
  6) Politie maakt gecontroleerde personen attent op het **klachtrecht**;

7) We consulteren altijd **het stadsdeel** bij een voornemen/politieverzoek om een gebied aan te wijzen. Zo peilen we via het stadsdeel *vooraf* het draagvlak onder bewoners;
8) We evalueren de aanwijzingen;
9) Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft in 2012 over wapencontroles geoordeeld dat zij '*in accordance with the law'* zijn (rechtmatig) vanwege de ingebouwde waarborgen. We begeven ons dus (ruim) binnen wettelijke grenzen.
10) Er zijn ook nog ***wettelijke*** waarborgen (naast onze beleidswaarborgen). De wet bepaalt namelijk dat én u én de raad én de politie én het OM een rol hebben – juist om het zo zorgvuldig mogelijk te doen. Dit betekent:
    1) De raad heeft u de bevoegdheid om (reguliere) gebieden aan te wijzen gegeven in de APV;
    2) U wijst de gebieden aan;
    3) De OvJ moet **per wapencontrole** toestemming aan de politie geven;
    4) Politie voert wapencontroles uit. Kortom: als u een gebied heeft aangewezen, moet ook nog voor **elke separate wapencontrole** in het gebied door het OM toestemming worden gegeven. De politie kan dus niet lukraak wapencontroles houden.
11) De mogelijkheid voor waarnemers om mee te lopen met een controle;

- **Effectiviteit:** politiecapaciteit is schaars en moet dus goed worden ingezet. Juist omdat we nu ***gericht*** gaan controleren (gericht naar plaats en tijdstippen (hotspots)), denken we de effectiviteit te vergroten. Dus we streven naar meer wapenvondsten met minder inzet dan vroeger.
- **Maar:** we moeten ons niet blindstaren op enkel de wapenvondsten. Het gaat ook om de preventieve werking van wapencontroles en om de vraag of het subjectieve veiligheidsgevoel beter wordt.

INFORMATIE ALLEEN VOOR U (PASSIEF) – TOEZEGGINGEN DIE U KUNT DOEN

- *Verschillende partijen zullen voorstellen om een **uitgebreide evaluatie** te doen. Daar moeten we voorzichtig mee zijn omdat dit ook veel politiecapaciteit kost en registratie vergt. U kunt wel toezeggen dat we gaan evalueren en dat we daarin zeker aandacht zullen hebben voor de wapenvondsten en het subjectieve veiligheidsgevoel.*
- *De PvdA zal vragen of er externe waarnemers bij de politiecontroles kunnen worden ingezet. Het systematisch waarnemers inzetten ligt wat minder voor de hand en straalt weinig vertrouwen uit richting de politie. Het is geen goed idee om een waarnemer een voorwaarde te laten zijn voor het uitvoeren van een wapencontrole (dit leidt ook tot vertraging en dat is onwenselijk, zeker bij de spoedfouillering). Maar wat wel kan, is dat een raadslid een keer mee zou kunnen lopen met een actie. Ook Control Alt Delete is welkom.*
- *D'66 zal vragen of u een mogelijke aanwijzing van een gebied **vooraf** ter bespreking aan de raad wilt voorleggen. Dat is niet wenselijk. Het gaat om een bestuurlijke weging en een bestuurlijke beslissing, waar de raad minder goed op is toegerust. Bovendien leidt het tot een verdere politisering van het onderwerp, terwijl u er met dit beleid juist meer objectivering in wilt brengen. Tot slot geldt net als voor alle instrumenten: u legt achteraf verantwoording af en dat is het moment voor de raad om bij te sturen.*

MOGELIJKE VRAGEN VAN DE FRACTIES

D'66

In de brief staat: "Het gaat immers om het op fouilleren van (willekeurige) personen tegen wie in beginsel geen strafrechtelijke verdenking bestaat" Vanuit de persoon die wordt gefouilleerd geredeneerd: in welke zin gaat dit dan nog om gerichte controles?
Antwoord: 'gericht' heeft betrekking op plaats en tijd, niet op personen (want wapencontrole is geen opsporingsbevoegdheid, maar een controlebevoegdheid). Dus: we wijzen alleen gebieden aan waar écht iets aan de hand is én we houden binnen dat gebied alleen wapencontroles op plekken en tijden dat er het meeste risico is op wapenbezit/wapengebruik. Het 'gericht' fouilleren gaat dus NIET over personen: de wapencontroles zijn aselectief.

Hoe groot kan het gebied maximaal zijn dat de bm kan aanwijzen als veiligheidsrisicogebied?
Antwoord: daar is geen algemeen antwoord op te geven. De omvang van het gebied wordt per keer bepaald aan de hand van de bestuurlijke rapportage. Daar moet uit blijken waar het wapenbezit zich voordoet. Maar we streven naar kleine gebieden.

Aan welke buurten wordt nu gedacht?
Antwoord: we hebben op dit moment nog geen gebieden in het vizier. De politie zal moeten bestuderen of er gebieden zijn die nu in aanmerking komen. Dat vergt nader (ook cijfermatig) onderzoek.

Bent u van plan dit in te zetten rond scholen?
Antwoord: deze bevoegdheid kan niet op scholen worden ingezet (alleen in openbare ruimte en publiek toegankelijke inrichten). Het kan voorkomen dat zich binnen een aangewezen gebied, ook een school aanwezig is. Dat zal soms onvermijdelijk zijn.

Waarom wordt vanuit het oogpunt van subsidiariteit niet bezien of andere maatregelen (bijvoorbeeld die D66 in discussienota voorstel en waar bm aangaf enthousiast over te zijn) helpen? Hoe weten we straks welke van de maatregelen nu heeft gewerkt? Hoe kunnen we dan straks weten dat preventief fouilleren niet net als de vorige keren en elders een arbeidsintensieve ineffectieve operatie wordt?
Antwoord: er wordt natuurlijk al veel ingezet in het kader van de subsidiariteit. Er is de wapenaanpak en daarnaast is er ook nog regulier/lokaal veiligheidsbeleid ter handhaving van de openbare orde. We zullen niettemin per verzoek om een aanwijzing kijken of er minder ingrijpende maatregelen zijn om het wapenbezit tegen te gaan. De wapencontroles moeten onderdeel zijn ***van integraal veiligheidsbeleid****. Maar juist daarom is het ook lastig om het effect van enkel de wapencontroles te isoleren en te meten. Het is belangrijk om in de evaluatie niet alleen te kijken naar de wapenvondsten, maar ook het subjectieve veiligheidsgevoel. Verder is er natuurlijk een mogelijke preventieve werking.*

SP

- Stevige evaluatie na niet te lange periode, waarbij ook subjectieve veiligheid wordt gewogen.
  Antwoord: goed idee, gaan we doen.
- Mogelijkheid voor raadsleden, officier, journalisten om een keer mee te gaan met controle. Niet vanuit wantrouwen of als controle, maar vanuit gedacht dat openheid en transparantie vertrouwen schept.

Antwoord: goed idee, is in het verleden ook wel eens gebeurd.

- Erkenning dat politie inzet niet oplossing is voor dit probleem. Probleem cultuur die zich uit via social media/ en aantrekkingskracht drillraps/ probleem afpersing: wat doen we om dit probleem aan te pakken? Heeft gemeente ook contact met platforms waar deze video's worden verspreid?
  Antwoord: nuance is belangrijk. We hebben niets tegen drillrap als uitingsvorm. We hebben iets tegen criminaliteit. Het is belangrijk om drillrap niet te criminaliseren, maar talent te onderscheiden van criminaliteit. Er is contact met enkele platforms, producers en labels om talent verder te stimuleren en sluipen van criminaliteit in de muziek te voorkomen.

GL

- Is het uitsluiten van gezinnen, kinderen en ouderen van een wapencontrole wel verstandig? Wapenbezit kan zich immers ook daardoor juist verplaatsen.
  Antwoord: wapencontroles worden niet aangekondigd, juist om te voorkomen dat de kwaadwillenden een blokje om lopen. Dus verplaatsing ligt niet zo voor de hand.

Bij1

- Gericht fouilleren niet de oplossing voor straatcultuur waarin geweld verheerlijkt wordt. Wat plaatsen we er voor aanpak naast die daarop gericht is?
  Antwoord: de wapenaanpak, waar de campagne #Amsterdam Ontwapent onderdeel van is, richt zich mede op het veranderen van de norm dat het (ter bescherming)dragen/ gebruik van wapens normaal is onder sommige jongeren.
- *Het programma Weerbare Mensen, Weerbare Wijken heeft maatregelen op zowel personen als wijken zelf, om ontwrichting tegen te gaan en verder afglijden van personen in de criminaliteit te voorkomen. Zo is de Top600-aanpak verbreed, door uitbreiding van de in- en uitstroomcriteria naar drugscriminaliteit en excessief geweld (DEEG). Bij de maatregel Doorgroeiers, wordt onderzocht hoe doorgroeipaden van personen in de criminaliteit kunnen worden verstoord. In de maatregel 'eervolle uitweg' wordt onder andere het 'andere verhaal' verteld, met als doel jongeren te raken en bewust te maken van de schrijnende en uitzichtloze kant van criminaliteit en geweld. Er wordt een netwerk opgezet van credible messengeers (werktitel). Zij kunnen doordringen en inspireren tot ander gedrag en het wezenlijke perspectief schetsen om voor een alternatief te kiezen dan (drugs) criminaliteit en geweld.*

- Je kan op veel plekken, zowel online als in winkels makkelijk messen kopen. Gaan we in overleg met branches dat zij verantwoordelijkheid nemen bij verkoop?

  Antwoord: tijdens de commissievergadering van 27 februari 2020 heb ik toegezegd dit onderwerp mee te nemen in een bestuurlijk rondetafelgesprek met diverse burgemeesters uit gemeenten met gelijksoortige problematiek, op uitnodiging van/ met minister Dekker en Grapperhaus. [Het gesprek was gepland op 20 maart 2020 maar er wordt, gelet op corona, een nieuwe datum gezocht.]

  Vanuit de wapenaanpak wordt onderzocht op welke wijze ondernemers betrokken kunnen worden/hoe de wapenaanpak zich op ondernemers kan richten. Zowel ondernemers die (illegale)wapens verkopen, ondernemers die messen als reguliere gebruiksvoorwerpen verkopen en ondernemers in het algemeen die zijn gevestigd in de buurt van scholen of andere locaties waar veel jongeren zijn. Online aanbieders van (illegale)wapens maken

onderdeel uit van deze verkenning. Hierbij kijken we ook naar steden als London waar men zich ook richt op (illegale) online verkoop van messen.

VVD

Hoe weten we het effect? Immers is doel vooral preventief en normerend/kaderstellend. Het gaat niet alleen om de wapenopbrengst. Hoe geven we deze zaken plek in een evaluatie?

Antwoord: u wilt in de Driehoek uitwerken op welke wijze de aanwijzingen worden worden geëvalueerd. Daarin zal aandacht zijn voor de inzet politiecapaciteit, de wapenopbrengst én voor het subjectieve veiligheidsgevoel. We zullen nagaan of er een goede methode is om de preventieve werking te meten. Maar daarin is ook belangrijk dat we de politie niet belasten met nóg meer registratietaken om dit soort zaken allemaal vast te leggen. U wilt daarom hierover nog geen harde toezegging doen.